

ДОХОДИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ ТА ЇХ ФОРМУВАННЯ

Доходи місцевих бюджетів виражають сферу економічних відносин суспільства, яка пов'язана з формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів регіонального рівня і використовуються місцевими органами влади для забезпечення поточних і перспективних завдань розвитку регіону.

Доходи місцевих бюджетів мають відповідну законодавчу базу – Конституція України, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні», Бюджетний Кодекс України, Податковий Кодекс України та інші нормативні акти.

На сьогодні, існуюча система формування місцевих бюджетів має ряд недоліків:

- висока ступінь концентрації фінансових ресурсів у державному бюджеті країни, що знижує значення регіональних і місцевих бюджетів у вирішенні життєво важливих для населення завдань;
- регулюючі доходи відіграють домінуючу роль у структурі надходжень до регіональних і місцевих бюджетів, в той час як частка закріплених за територіями податкових платежів низька;
- практично щорічна зміна видів податків, що зараховуються до місцевих бюджетів;
- відсутність єдиних та досить стабільних нормативів відрахувань загальнодержавних податків до місцевих бюджетів;
- відсутність єдиних правил ув'язки доходів місцевих бюджетів і регіональних податкових надходжень, а також науково обґрунтованої методики міжрегіонального перерозподілу доходів.

Проблемними питаннями залишаються взаємовідносини між бюджетами різних рівнів з приводу розподілу між ними доходів і видатків [1].

Обов'язковою умовою існування дієвого інституту самоврядування є формування більшої частини доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків і зборів, які самостійно встановлюються органами самоврядування [2]. Реалізація законодавчо закріпленого права кожного адміністративно-територіального утворення на економічну самостійність неможлива без наявності в

кожного органу влади власного бюджету і права його складання, затвердження і виконання без втручання ззовні [3].

За рахунок змін до Податкового кодексу джерела наповнення місцевих бюджетів України будуть розширені, що дозволить надати у їх загальний фонд додаткові кошти.

Зміни, внесені до Бюджетного Кодексу передбачають запровадження нової форми фінансового забезпечення місцевих бюджетів та кардинальні зміни взаємовідносин державного бюджету з місцевими. Основним є – посилення місцевих бюджетів, зміцнення їх фінансової основи, розширення джерел наповнення, заміна балансування місцевих бюджетів системою вирівнювання податкоспроможності, що рахується більш прогресивнішим. Запроваджено нову трансфертну політику [3].

Джерела наповнення місцевих бюджетів розширено за рахунок передачі з державного бюджету на місця 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств.

Крім того, у місцевих бюджетах акумулюватимуться збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вартості реалізованого товару [4].

Додатковими джерелами доходів місцевих бюджетів є податок на нерухомість, яким відтепер оподатковується і комерційне (нежитлове) майно, податок на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра.

Місцеві органи влади можуть самостійно формувати свої бюджети незалежно від прийняття держбюджету. Міністерство фінансів не доводитиме індикативні показники по доходах, оскільки доходні джерела та видаткові повноваження чітко затверджені у оновленому Бюджетному кодексі.

Крім того, громади одержуватимуть базову дотацію для підвищення фіскальної спроможності їхніх бюджетів. Обсяги базової та реверсної дотації можуть бути визначені місцевими органами влади самостійно, оскільки в основі їх розрахунку є показники офіційної казначейської звітності. Також внесені зміни у міжбюджетні відносини. Місцевим бюджетам надаватимуться такі нові види трансфертів як освітня субвенція, субвенція на підготовку робітничих кадрів та медична субвенція.

Значні переваги отримають об'єднані громади, бюджети яких прирівнюються до бюджетів міст обласного значення і районів, і, крім зазначених податків, одержуватимуть ще й 60% ПДФО, а також інші доходи.

Таким чином, в умовах надзвичайно складної фінансово-економічної ситуації в країні на порядку денному місцевої влади повинні гостро стояти питання всебічного наповнення дохідної частини бюджетів та проведення заходів, спрямованих на економію бюджетних коштів.

Крім того, бюджетні нововведення, що забезпечують бюджетну самостійність та фінансову незалежність місцевих бюджетів, сприятимуть створенню реального підґрунтя для виконання місцевими органами влади своїх повноважень в частині надання якісних суспільних послуг та ефективному функціонуванню бюджетної системи.

Для зміцнення доходів місцевих бюджетів доцільно переглянути перелік загальнодержавних податків, встановити їх ставки розщеплення між державними та місцевими бюджетами. За необхідне вважаємо частково закріпити за місцевими бюджетами податок на прибуток та ПДВ. За розрахунками Науково-дослідного центру з проблем оподаткування Академії ДПС України їх включення в розподіл місцевих дасть змогу 70% доходів, акумульованих на території регіону, залишити для покриття власних потреб, що фактично забезпечить фінансову стійкість регіону відповідного рівня.

Ще одним заходом могло б стати запровадження стимулів до нарощування місцевими бюджетами коштів у формуванні як їх дохідної частини, так і державного бюджету – залишаючи певний відсоток від перевиконання річних розрахункових обсягів доходів в розпорядження місцевих бюджетів.

Однак, слід зазначити, що реальною передумовою для зміцнення фінансової бази бюджетів та бюджетної децентралізації в Україні повинне бути підвищення економічного рівня розвитку відсталих регіонів держави за рахунок збільшення інвестицій, що зможе підвищити їх податковий потенціал.

Ці заходи сприятимуть росту фінансової стійкості регіону, зменшать зустрічний рух фінансових ресурсів у вигляді трансфертів, дадуть змогу посилити контроль за їх використанням, сприятимуть ефективному використанню бюджетних коштів та забезпеченню населення відповідними послугами [5].

Список використаних джерел

1. Власюк Н.І. Місцеві фінанси: навчальний посібник / Н.І. Власюк, Т.В. Мединська, М.І. Мельник. – К.: Алерта, 2011.- 328 с.
2. Макаренко О. Є. Шляхи розвитку фінансової незалежності місцевого самоврядування / О. Є. Макаренко // Державне будівництво. Електронне наукове фахове видання. — 2008. - № 1 - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeBu_2008_1_43.pdf.

3. Бюджетний кодекс України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>

4. Про реформу децентралізації влади в Україні. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://decentralization.gov.ua/>.

5 Щегельська М. Децентралізація місцевих бюджетів – спосіб збільшення їх доходної бази? (Або як наповнити місцевий бюджет?) / М. Щегельська. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cyberbrains.org.ua/uk/decentralisatsia-mistsevyh-budgetiv-sposib-zbilshennya-dohodi/>.